

Hon vågar att komma nära med hjälp av kameran. Nu möter du henne en gång i månaden i NWT:s Helg. Filmaren Sara Broos hittar inspiration i Berlin men hjärtat och livet finns i Fryksdalen.

Om Frihet & Framgång

För några veckor sedan utnämndes Bob Dylan till årets Nobelpristagare i litteratur. Många jublar, andra är skeptiska och tycker inte han förtjänar priset, eller att det är arrogant att inte höra av sig direkt. En del bryr sig inte alls. Själv älskar jag Dylan och har fått mitt namn efter en av hans låtar. Leonard Cohen kommenterade utnämningen att det är som att sätta en medalj på toppen av Mount Everest för att bekräfta att det är världens högsta berg.

Bob Dylan är en levande legendar och hans tystnad gjorde honom ännu mer till en ikon. Oberäknelig, svårdefinierad, eller bortom alla definitioner. Fri att göra som han vill.

Jean Paul Sartre som för 52 år sedan tilldelades Nobelpriset tog inte emot det. Författaren, menade Sartre, måste vägra att låta sig förvandlas till en institution, även om detta sker under de mest årofyllda omständigheter; **If you love me for what I am, don't make me be what I am not.** Jean Paul Sartre tog inte emot Nobelpriset eftersom han ville stå fri och oberoende. Men flera år senare hörde han av sig och ville ha prispengarna i smyg.

Det var många spekulationer kring om Dylan också skulle vägra ta emot Nobelpriset eftersom det

inte kom någon reaktion (prissumman är på åtta miljoner). Men efter två veckors tystnad ringde han själv till Nobelkommittén och sa att han uppskattar äran och att utnämningen gjorde honom "speechless". Själva ceremonin med kungligheter och tal har han förmodligen inte mycket till övers för om man ser tillbaka på utdelningen av Polarpriset i Berwaldhallen år 2000. Han sa inte ett ord och såg väldigt plågad ut när prinsessan Christina läste upp motiveringen. Direkt efter prisutdelningen åkte han till Finland för att ge en konsert och avstod från banketten.

Att förbli fri, att inte låta sig definieras eller fångas in, inte sträva efter att upphöjas till gud och leva sitt liv på en piedestal, ett objekt för andras dyrkan (även om det inte är något man kan styra över själv). **When you ain't got nothing, you got nothing to lose** sjunger Dylan i No Direction Home. Och det finns inget att leva upp till. Men det är också lätt att säga för den som redan lever ett privilegierat liv.

Allt är relativt. Eller kanske handlar allt bara om förhållnings-sätt. Att det är först när du är slav under något, oavsett om det handlar om beröm, alkohol, mode, fåfänga, sex som du inte längre är fri. Det att inte behöva leva upp till något.

Although the masters make the rules
For the wise men and the fools
I got nothing, Ma, to live up to.
(ur Bob Dylans It's Alright Ma, I'm only Bleeding, kanske den bästa låttext som någonsin skrivits, finns på nätet).

En vän sa att hon vill vara helt fri och oberoende, sy sina egna kläder, inte ha några banklån, inte stå i skuld till någon, inte tära på jordens resurser eller indirekt stödja företag som exploaterar människor eller miljön. Men är det möjligt att stå helt fri i den genomkommerialiserade värld vi lever i? Att stå fast vid sina ideal? Och till vilket pris?

Att bli en "sell out", vad innebär det? Patti Smith säger **"Build a good name and keep your name clean"**. Pussy Riot är ett kvinnligt

feministiskt och antikapitalistiskt punkrockkollektiv som aldrig tar emot pengar för sina spelningar **"We only stage illegal performances in unexpected public places"**. När Pussy Riot-medlemmarna och Maria Alyokhina som fänglades i Ryssland för huli-ganism släpps ur fängelset blir de superstjärnor. Plötsligt står de på scen med Madonna på en Amnestygala, något som de andra bandmedlemmarna protesterade mot eftersom det går emot deras idé om oberoende. De andra medlemmarna i bandet deklarerar; **"They are no longer Pussy Riot. We have lost two friends, two ideological teammates, but the world has gained two brave rights activists"**. Ett tag senare modellerar Nadia Nadezhda för bland annat American Apparel, som kritiserats hårt för sin sexistiska reklam. På sin Facebooksida förklarar hon att hon ställde upp för sina kapitalistvänner för att tacka dem för de kläder de donerade när hon satt i fängelse.

För vissa är Nobelpriset eller en Oscar eller en mångmiljonvinst deras högsta dröm. Andra regnar det priser eller pengar över men de blir ändå inte lyckligare eller bryr sig kanske inte ens. Andra blir mer och mer giriga ju mer pengar de tjänar eller framgång de når. De tål inte längre minsta motstånd utan omger sig bara med de som konstant bejakar och dyrkar dem (och indirekt skapar bekräftelse-törstande monster). Som ett gift där de hela tiden behöver högre doser. Som tung narkotika eller alkohol. En livsförhöjande känsla eller självmedicinering. Och sen när ruset är borta återstår tomheten och likgiltigheten.

"Let me ask you one question
Is your money that good?
Will it buy you forgiveness
Do you think that it could?
I think you will find
When your death takes its toll
All the money you made
Will never buy back your soul"
(Bob Dylan ur Masters of War)

Christer Sjögren pratar om sitt alkoholmissbruk på Skavlan i SVT. Beskriver det som ett mentalt fängelse och hur befriad han känner sig nu när han slutat

dricka. Vad är frihet för dig Fredrik, frågar han plötsligt. Fredrik blir ställd och vet inte vad han ska svara. Vad är frihet för alkoholisten? Vad är frihet för familjerna som flyr sina sönderbombade hem? För en superstjärna som inte kan röra sig fritt på gatorna? För dig?

Bilderna av lycka vi målar upp, projiceringarna på de vi beundrar. För vad gör du det du gör? För pengarna? För framgång? För att bli älskad? För dina föräldrar? En vän projicerar bilder av röda mattan på de mest prestigefulla filmfestivalerna innan han påbörjar en ny film. Troféerna, priserna, applåderna. Filmerna han gör är bra.

Motiven behöver inte alltid vara så ädla. Nördarna som söker revansch genom framgång, plötsligt står de med en elgitarr på en scen omringade av de tjejer de aldrig kunde få. Donald Trump når framgång genom att kasta skit på andra och ljuga. Idrottssjämor som fuskar sig till framgång genom doping. Eller de som bara fortsätter trots hån och motstånd och vinner berömmelse hundra år efter sin död, eller aldrig någonsin.

Hur känns det att vinna ett pris man egentligen inte förtjänar? Eller att få ett pris man förtjänar men kanske inte vill ha? You can't always get what you want eller You don't always want what you get, som min pappa brukar säga. Förr eller senare går ridån ner. Någon annan tar över scenen. Applåderna tystnad. Och vem är man då?

You loose yourself, you reap-pear
You suddenly find you got nothing to fear
Alone you stand without nobody near
When a trembling distant voice, unclear
Startles your sleeping ears to hear
That somebody thinks
They really found you.
(It's alright Ma, Bob Dylan)

Sara Broos
sara.broos@nwt.se

”Allt är relativt. Eller kanske handlar allt bara om förhållnings-sätt. Att det är först när du är slav under något, oavsett om det handlar om beröm, alkohol, mode, fåfänga, sex som du inte längre är fri.”